

1994

Protocol de colaborare între Fundațiile internaționale „Constantin Brâncuși” (înființate în 1990 la New York de criticul de artă Radu Varia. Din 1992 FICB constituie o filială în România - FIB - autorizată prin H.G. 261, a cărui scop este „restaurarea, amenajarea, punerea în valoare și conservarea ansamblului de la Târgu Jiu”) reprezentate de Radu Varia, prefectul de Gorj, Gh. Caralicea-Mărculescu și primarul orașului Târgu-Jiu Victor Murea prin care FIB se angajează să realizeze expertiza structurii de rezistență a Coloanei și să stabilească modul de restaurare prin colaborare cu INCERC, INCERTRANS, Getty Conservation Institute și Ministerul Culturii.

Se înființează la inițiativa Ministerului Culturii (ministru Marin Sorescu) o instituție pentru administrarea Complexului Cultural Național „C. Brâncuși”, cf. HG 642/1994 (deși din 1938 acesta aparține Primăriei orașului, conform actului de donație), complex declarat în 1992 prin Legea nr. 127 „bun de utilitate publică, de interes național”.

1995

TEMA CADRU – JUSTIFICAREA ÎNCEPERII PROGRAMULUI DE RESTAURARE.

Aviz CNMI 1012/1995.

Proiectant: CPPCN;

Beneficiar: Primăria Târgu Jiu;

Finanțator: FIB.

**STUDIUL DE FEZABILITATE –
VARIANTE DE RESTAURARE
MODULI, STĂLP ȘI FUNDATIE**

Aviz CNMI nr. 128/ 1995. pentru varianta de demontare a modulelor ca singura opțiune posibilă pentru a putea începe lucrările

de restaurare.

Proiectant: CPPCN;

Beneficiar: Primăria Târgu-Jiu;

Finanțator: FIB.

PROIECT DISPOZITIV DIZLOCARE MODULI

Aviz CNMI nr. 160/ 1995.

Proiectant: SC Altius Urban Management International Services SRL;

Beneficiar: CPPCN;

Memoriu către Ministrul Culturii, Viorel Mărgineanu, adresat de fiica inginerului Gorjan în care se opune intenției de demontare a modulelor (4 dec.1995), urmat de un protest către Direcția Generală a Patrimoniului Cultural Național (11 iun.1996). Ambelor scrisori li se răspunde de M.C. cu precizarea că s-a avizat numai demontarea a 2 module din partea superioară a Coloanei.

1996

Se desființează „Complexul Cultural Național Constantin Brâncuși” în conformitate cu HG 72/1996, fără ca în mod clar, din punct de vedere juridic și administrativ, altă autoritate să preia obiectivul.

ICEMENERG prezintă în ședința extraordinară a Consiliului Județean Gorj (26 aprilie 1996) un proiect de restaurare, fără demontarea modulelor. C. J. Gorj acceptă varianta FIB.

„Coloana fără sfârșit” este inclusă de World Monuments Fund în cele 100 de monumente din lume aflate în pericol, pe baza dosarului depus de FIB, ceea ce reprezintă susținerea finanțării restaurării, parțial din fonduri internaționale. (WMF susține restaurarea unor monumente de valoare excepțională, aflate într-o stare de conservare precară pe baza

* Sinteză redactată de Cezara Mucenic pe baza materialelor informative și actelor existente la Ministerul Culturii.

propunerilor primite de la Instituții, ONG sau specialiști, monumente la care o altă parte importantă a finanțării este susținută din alte fonduri publice sau private).

PROIECT ORGANIZARE DE ȘANTIER

Aviz CNMI nr. 961-C/1996

Proiectant: CPPCN;

Subproiectant: SC Citex SA Tg.-Jiu;

Beneficiar: FIB;

Finanțator: WMF prin FIB

TEMA DE PROIECTARE - EȘALONAREA

ETAPELOR DE PROIECTARE

Aviz nr. 269-C/1996

Elaborator: FIB;

Beneficiar: FIB;

ORDIN comun al ministrului cercetării și tehnologiei și ministrului culturii: se angajează cercetarea prin ICPE, INCERC, ECEM, ESIM, ICTCM, UPB cu asistența de la Getty Conservation Institute și Swedish Corrosion Institute. (5 aug. 1996)

Protocol între FIB și Inspectoratul pentru cultură al județului Gorj privind :

- încredințarea către FIB a tuturor operațiunilor de dezasamblare, restaurare, reasamblare, conservare și punere în valoare a „Coloanei fără sfârșit”;
- se acordă exclusivitate FIB în toate acțiunile de restaurare inclusiv dreptul de autor al Proiectului de restaurare, amenajare, conservare și punere în valoare, precum și dreptul de publicare, realizare de documente pe orice suport tehnic, carte, film etc. (13 sept. 1996).

Protocolul va fi anulat în urma ședinței CNMI din 20 mai 1997.

DEZASAMBLAREA MODULELOR

SE DEZASAMBLEAZĂ MODULELE 16 ȘI 17 conform avizului CNMI (14 sept. 1996)

RAPORT DE DEZASAMBLARE A MODULILOR SUPERIORI

Aviz CNMI nr. 433-S/1996 pentru continuarea lucrărilor de dezasamblare a tuturor modulelor și instituire a regimului special de

protecție pe timpul execuției lucrării.

Proiectant: CPPCN;

Beneficiar: FIB;

Finanțator: WMF prin FIB.

DEZASAMBLAREA TUTUROR MODULELOR (28 oct. – 5 nov.) în absența autorizației de construire. (Autorizația se va emite în 19 aug. 1997). Stâlpu de susținere este lăsat fără protecție.

Din dispoziția președintelui FIB, se decupează dintr-un modul o carotă de 130 mm diametrul, pentru efectuarea analizelor de laborator.

Participanții la simpozionul omagial „C. Brâncuși”, criticul de artă Barbu Brezianu în mod particular, protestează la Ministerul Culturii pentru demontarea Coloanei (13 - 16 și 22 mart. 1996)

1997

EXPERTIZA TEHNICĂ – ÎNLOCUIRE STÂLP

Se propune înlocuirea stâlpului Coloanei cu unul nou din oțel inoxidabil, înlocuirea fundației și „remanierea” modulelor prin înlocuirea metalizării originale de alamă, cu bronz-aluminiu. Aviz CNMI nr. 79-M/1997, **emis cu condiția: „în colectivul de elaborare a proiectului tehnic de restaurare a modulelor, vor fi cooptați specialiști în restaurare metal”.**

Proiectant: CPPCN;

Subproiectanți: ICEM, INCERC, ISIM, INCERTRANS, ICTCM, ICPE, CCPCN, UPB;

Beneficiar: Ministerul Cercetării și Tehnologiei - MCT;

Finanțator: MCT.

PROIECT TEHNIC 1 PENTRU RESTAURARE MODULI

Proiectul cuprinde descrierea tehnologiei de „remaniere” a modulelor cu bronz-aluminiu. Aviz CNMI nr. 143-M/1997. **Se menține condiția din avizul emis anterior, privind completarea colectivului de proiectanți, cu restauratori de metal.**

Proiectant: CPPCN;

Subproiectanți: ICEM, INCERC, ISIM, INCERTRANS, ICTCM;

Beneficiar: MTC;
Finanțator: MCT.

Ministerul Culturii a solicitat proiectantului demonstrarea cu argumente a soluției alese - înlocuirea stâlpului - ca singura soluție de salvare a monumentului.

INCERC a extras două probe din stâlp: probele cu dimensiunea de 70x200 mm au fost supuse analizelor de laborator. Rezultatele cercetărilor, transmise de INCERC Ministerului Culturii nu au fost concludente, drept care s-a solicitat detalierea fiecărei constatări. Detalierea, cerute de Ministerul Culturii la INCERC nu au fost comunicate de acesta.

Proiectant: CPPCN;
Subproiectant: INCERC București;
Beneficiar: MCT
Finanțator: MCT

Se realizează o soluție de protecție temporară a stâlpului de rezistență (1 oct. 1997)

Având în vedere numeroasele observații semnalate de media, de artiști plastici, restauratori, istorici de artă, precum și a comunității orașului Târgu-Jiu privind înlocuirea a trei din cele patru elemente componente originare ale monumentului, respectiv:

- înlocuirea stâlpului original cu unul nou, din inox;
- înlocuirea fundației cu o fundație nouă;
- înlocuirea metalizării originare din alamă cu bronz-aluminiu;

Ministrul Culturii Ion Caramitru a solicitat o contraexpertiză UNESCO. În 1997, trei experți UNESCO au vizionat obiectivul, iar în Raportul UNESCO, propun ca înainte de înlocuirea stâlpului să se abordeze intervențiile conform doctrinelor și metodologiilor de restaurare. De asemenea, recomandă consolidarea stâlpului prin ramforsare și dacă rezultă că nu este posibil, să se dezassembleze, verifice și reassembleze, cu înlocuirea

doar a elementelor compromise.

1998

ELABORAREA TEMEI PROIECTULUI „PATRIMONIUL CULTURAL” PENTRU CONTRACTUL DE ÎMPRUMUT CU WORLD BANK. „COLOANA FĂRĂ SFÂRȘIT” ESTE UNUL DINTRE OBIECTIVELE NECESAR A FI RESTAURAT CU PRIORITATE; PENTRU ACEASTA SE STABILEȘTE TEMA CADRU.

Se semnează la Washington D.C. acordul de împrumut între Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare și România, în valoare de 5 milioane USD (din care 2,2 milioane USD pentru Coloană și celelalte componente de piatră din ansamblul monumental „Calea eroilor”). Acordul a fost ratificat de România prin Ordonanța 4/1999.

PROIECT EXECUTIE STÂLP NOU

Aviz CNMI nr. 488-M/1998
Proiectant CPPCN;
Subproiectanți ICEN, INCERC, ISIM, INCERTRANS, ICTCM, ICPE, CCPCBN, UPB;
Beneficiar: MCT;
Finanțator MCT.

1999

Pe baza H.G. 72/1996 se încheie Protocolul de predare-primire a „Ansamblului monumental CALEA EROILOR” ÎNTRE Ministerul Culturii/Direcția generală a Patrimoniului Cultural Național (ministrul Ion Caramitru și directorul general Sergiu Nistor) și Consiliul local al municipiului Târgu-Jiu (primar Petre Nanu) prin care se recunoaște Primăriei dreptul de administrare (posesie și folosință)

CERCETARI NEDISTRUCTIVE

Pe baza ORDINULUI Ministrului culturii nr. 2071/13.10.1998, un grup de restauratori metal au verificat toate documentele elabo-

rate de MCT și au vizionat obiectivul de la Târgu Jiu. Au constatat neconcordanțe între datele rezultate din cercetările efectuate de institutele de cercetare și situația reală de la fața locului. În consecința Ministerul Culturii, prin Unitatea de Implementare a Proiectului - PIU, a organizat selecție de oferte pentru execuția unor investigații nedistructive. Cercetările nedistructive au fost realizate de SC VULCAN SA., care sponsorează acest studiu.

Concluzia Raportului SC Vulcan SA, elaborat în mai 1999, este „**controlul endoscopic nu a relevat zone de coroziune activă**”.

CONSOLIDARE STÂLP

Simpozionul Internațional având ca temă „Conservarea Ansamblului Monumental Constantin Brâncuși de la Tg. Jiu” (1-4 iunie 1999)

Organizator: World Monuments Fund, Ministerul Culturii, Banca Mondială și Fundațiile Internaționale Constantin Brâncuși.

Finanțator: the Trust of Mutual Understanding și Grant WMF.

Participă la Simpozion și prof. Giorgio CROCI (semnatar al raportului UNESCO din 1997).

Directorul Swedish Corrosion Institute, Vladimir KUCERA, adresează o scrisoare organizatorilor simpozionului prin care constată ca **posibilă conservarea axului central**.

Drept care în „Raportul tehnic definitiv” (15 oct.1999, editat de WMF), raport elaborat asupra lucrărilor și concluziilor simpozionul se precizează:

„**Stâlpul poate fi conservat in situ. Ideea de a se înlocui stâlpul cu unul nou din oțel inoxidabil a fost respinsă ca nefiind necesară**”.

Raport preliminar privind expertiza tehnică a stâlpului Coloanei – autor, expert MLPAT- dr. ing. Helmut Kober.

Concluziile principale sunt:

- elementele metalice utilizate la execuția au fost mai groase decât cele prevăzute inițial în proiect;

-nu se depășesc rezistențele necesare;

RESTAURARE ANSAMBLUL MONUMENTAL „CALEA EROILOR”

Deciziile Simpozionului Internațional (sesiunea finală București) sunt:

1. axul Coloanei poate fi conservat in situ, înlocuirea lui nu este necesară;
2. modulele vor fi repuse pe poziție și vor fi finisate cu bronz galben, cât mai aproape de nuanța inițială, cea agreată de Brâncuși;
3. se vor asigura drenarea, ventilarea, pregătirea pentru monitorizare și protecția de descărcări electrice.
4. travertinul sculpturilor din piatră are doar stricăciuni minore care vor fi reparate. Sculpturile vor fi curățate utilizând metodele cele mai blânde posibile.

Prin consens s-a acceptat dimensiunea și metodele restaurării și s-au stabilit etapele proiectului, și anume:

- a) selecție proiectant pentru realizarea proiectului tehnic;
- b) pregătire documentației, licitația, alegerea firmei și semnarea contractului;
- c) execuția.

Pe baza Raportului UNESCO din 1997; a Raportului Simpozionului Internațional din 1999 și a opiniei Swedish Corrosion Institute, Ministerul Culturii organizează:

SELECȚIE DE OFERTE LA TEMA „Restaurarea Coloanei fără Sfârșit”

Se prezintă două oferte:

- (1) ISIM+INCERC+ICEM elaboratorii documentației finanțate de Ministerul Cercetării și Tehnologiei;
- (2) UNIUNEA ARTIȘTILOR PLASTICI.

Comisia de evaluare (numită prin ORDINUL ministrului culturii nr. 2046/15.10.1999) desemnează ca firmă câștigătoare: colectivul de proiectare al Uniunii Artiștilor Plastici, inginer Dorin Dănilă șef proiect complex, sculptor restaurator Mircea Crișan expert structuri istorice.

Selecția este validată de conducerea MC și reprezentanții Primăriei Târgu-Jiu.

**PROIECTUL TEHNIC ȘI DETALIILE
DE EXECUȚIE PENTRU CONSOLIDAREA ȘI
RESTAURAREA „COLOANEI FĂRĂ SFÂRȘIT”**

Se propune consolidarea stâlpului; Remetalizarea cu alamă pe baza formulei și proporțiilor aplicate în proiectul original; introducerea unui sistem de monitorizare periodică a stării de conservare a componentelor Coloanei.

Aviz CNMI 278M/08.02.2000 cu următoarele condiții:

- (1) executantul va efectua probe de finisare și culoare ce vor fi avizate de către o comisie de specialiști, pe cel puțin 2 machete – jumătăți de moduli realizate la scara 1:1; în ședința CNMI din 6 nov. 1999 după vizionarea probelor de metalizare pe plăcuțe, s-a hotărât „avizarea pe baza vizionării unui modul original metalizat și finisat”. Comisia delegată de CNMI a vizionat proba, la Târgu-Jiu, și a avizat favorabil soluția propusă de proiectant (13 nov. 1999);
- (2) comisia va aviza și macheta soluției de închidere a ultimului semimodul;
- (3) proiectul se va completa cu soluția de

asigurare a stâlpului pe durata înlocuirii tolelor de la baza lui.

Proiectant: UAP;

Beneficiar: Ministerul Culturii; Finanțator: MC prin ONPPCN.

Primăria Târgu-Jiu emite Autorizația de Construire nr. 188/2000.

UIP primește de la World Bank, acordul privind calitatea proiectului de restaurare propus de MC (27 mai 2000).

EXECUȚIA LUCRĂRILOR DE RESTAURARE

Contractarea s-a făcut pe baza unei licitații internaționale cu parcurgerea tuturor etapelor de aprobare a documentației de licitație, conform procedurilor Băncii Mondiale, în perioada 30 iunie-12 sept. 2000.

Asistența tehnică, pe parcursul desfășurării lucrărilor, este asigurată de Uniunea Artiștilor Plastici. Dirigenția lucrărilor se realizează de SC Metroul SA. Execuția lucrărilor se face de către Turbo-mecanica S.A.

În data de 5 dec. 2000 s-a remontat primul modul restaurat, operațiunea urmând să se încheie în 15 dec. 2000.